

SUOMITYTTÖ
OLLIVIMETSÄSSÄ

LENITA LEHTO

Suomityttö oliivimetsässä

Tämä kirja on omistettu taideteoksilleni

Máriokselle

Christóforokselle

Panagiótikselle

sekä avustavalle taiteilijalle Dimítrikselle

Lenita Lehto

Suomityttö oliivimetsässä

© 2015 *Lenita Lehto*

Valokuvat: Lenita Lehto

Kustantaja: BoD™ – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-318-599-9

Sisällysluettelo

Lukijalle	7
1. Puuskaroska maailmalla	9
2. Tuulenpuuska tyyntyy	38
3. Paineekattila keittiössäni	62
4. Oliivimetsässä	104
5. Kristinuskoa, taikauskoa ja lääketiedettä	129
6. Juhlinnan syitä ja murheen hetkiä	166
7. Erään kreikkalaisen tarina	197
8. Luonnon lumoissa kotona ja vieraissa	225
Loppusanat	267

Lukijalle

Tunsin jo pienenä tyttönä olevani maailmankansalainen. Mikään maa tai kulttuuri ei kuitenkaan ollut ehdoton suosikkini, vaan halusin oppia tuntemaan ne kaikki! Annoin sattumien seurata toisiaan, ja ohjauduin vaistonvaraisesti itselleni ja luonteelleni sopivimpaan suuntaan.

Tapahtumat ja sattumukset toivat minut Kreikkaan, ensin muutamiksi kuukausiksi töihin ja myöhemmin vakituisesti vuonna 1994.

Sopeutumiseni aitoon kreikkalaisuuteen alkoi äkkirysäyksellä tullessani asumaan mantereen länsiosaan, vajaan sadan tuhannen asukkaan kaupunkiin Agrínioon, jossa matkailu ei ole lyönyt leimaansa ihmisten elämään, tapoihin tai ajatusmaailmaan millään tavalla. Rantalomia suosivat ulkomaalaiset eivät ole eksyneet tälle sisämaan vuorten syleilyssä olevalle seudulle.

Kirjan kaksi ensimmäistä lukua kuvailevat matkaani edeten ajassa ja paikassa. Seuraavat kuusi kertovat kokeimuksistani, havainnoistani ja mietteistäni aihepiiri kerrallaan sukeltaen sisälle ja syvemmäs kreikkalaisuuteen. Tarjoan lukijalle varusteiksi sukelluslaitteet...

Luontoa kuvaan Kreikkaa laajemmalti, se on minulle erityisen rakas.

Maan jokaisella alueella noudatetaan paikallisia perinteitä ja tapoja; perinteiset ruoat saatetaan valmistaa eri tavalla Itä-Kreikan saarilla, Kreetalla ja mantereella; juhlia ei vietetä aivan samalla tavalla pohjoisessa Makedoniassa ja etelässä Peloponnesoksen niemimaalla. Silti kaikkea yhdistää kreikkalaisuus.

Itse kerron elämästäni tällä nimenomaisella seudulla, tässä nimenomaisessa kaupungissa, tässä nimenomaisessa perheessä, jonka jäseneksi minulla oli kunnia tulla vuonna 1998.

Hyvää matkaa! *Kaló taksídi!*

1. Puuskaroska maailmalla

”Minne tuuli tytön kuljettaa, minne puuska roskan riepottaa”, lauloi Katri-Helena radiossa. Niin lauloivat monet muutkin mukana – myös minä pikukutyttönä heitellessäni kiviä rantakaislikkoon erään kirkonkylän niemen kärjessä Suomen länsirannikolla.

Siellä oli – ja on edelleen – yksi maailman parhaimmista rantamökeistä tervaleppäisellä, katajaisella tontilla. Muistan tosin ihmetelleeni, miksi laulussa sanottiin puuskaroska. Mikä se sellainen puuskaroska oli?

Päättelin sen olevan kuivan lehden kaltainen roska, joka tuulenpuuskan mukana heiluu sinne sun tänne eikä osaa asettua paikalleen. Tai ehkä se oli sen tytön lempinimi. Tytön, joka on helposti vietävissä, jos tuuli häntä vähän viettelee.

En ollut koskaan kiinnostunut suunnittelemaan tulevaisuuttani yksityiskohtaisesti enkä pohtinut, mikä minusta tulee isona, mitä haluan tehdä työkseni, minkälaisena näen aikuisen elämäni. Melkoisen varma olin kuitenkin elämäni ensimmäiset vuosikymmenet siitä, etten halunnut koskaan mennä naimisiin, asettua aloilleni, ”jämähtää paikoilleni”. Halusin olla vapaa menemään ja

tulemaan kuin taivaan lintu mieltymyksiäni ja vaistoani seuraten.

Jos nyt kuitenkin jostain kumman syystä päätyisin naimisiin, aivan takuuvarmaa olisi, etten koskaan haluaisi ainakaan lapsia.

Vähänpä puuskaroska tiesi, milloin sitä tempoileva tuuli lakkaisi puhaltamasta. Tähän kohtaan sopisivat monet maailman tuulissa lentävät lauseet: *Never say never!* Vannomatta paras. Älä mens sanoma mittä, ei stää koskan tiäd!

Mikä tuuli se sitten oli, joka minut puhalsi pois tutusta ja turvallisesta kotimaastani?

Harvat olivat ne 1960- ja 1970-lukujen tv-ohjelmat, joissa katsojaa vietiin eksoottisiin maihin tai kerrottiin mukaansatempaavasti vieraista kulttuureista. Jostain kuitenkin olin saanut kipinän, ja minua viehätti puoleensave-tävänä koko se maailma, joka avautui Raumanmeren tuolla puolen.

Kotikaupunkini Rauma on aina kietoutunut merel-lisyyden suolaiseen tuoksuun ja makuun sijaintinsa ja historiansa takia. Merellä on kyky viedä sekä ajatukset että matkaaja kauas, aavan meren tuolle puolen.

Lienenkö sitten istuskellut rantakalliolla muutaman kerran liian pitkän tovin horisonttia tuijotellen, niin että olin kuvitellut kuulevani ison maailman kutsuvan? Olin mitä ilmeisimmin antanut mielikuvitukseni lentää kaikkiin niihin maihin ja kulttuureihin, joista en ikinä saisi oikeata

käsitystä, ellen niitä itse pääsisi omin silmin, käsin ja nenin kokemaan.

Maailmahan oli avoin. Maailma oli minua varten. Minun maailmani. Minun elämäni.

Se tunne, kun ensimmäisen kerran irtautuu kotimaansa kamaralta, on sielun syövereitä myöten ravisteleva. Ensimmäiset irtiotot tehdään yleensä vanhempien seurassa. Olo on jännittynyt, mutta vielä ei osaa ajatella, että osa omasta itsestä on jäänyt kotimaahan, koska kiintein osa lapsen identiteetistä, omat vanhemmat, ovat kuitenkin mukana; ankkurin narua ei ole kukaan katkaissut ja päästänyt matkaajaa ajelehtimaan turvattomasti pitkin valtameren maininkeja, vaan koko ankkuri seuraa mukana, vaikka liikkeelle on lähdettykin.

Omien vanhempien seurassa, heidän tutun äänensä ja tuoksunsa ympäröimänä turvallisuudentunne säilyy, vaikka edessä päin olisikin jotain ennen näkemätöntä ja kihelmöivää. Silloin voi rauhassa kerätä niitä uutuu-denkiiltäviä kultahippuja muistojen arkistoon. Voi keskittyä ottamaan, antamatta mitään itsestään pois, ottamatta riskejä. Tuulen voi antaa viedä vapaasti, kun merenä on uima-allas.

Kun myöhemmin, teini-iän jo melkein ohittaneena, lähtee matkalle ensimmäisen kerran ilman vanhempiaan, ehkä parhaan kaverinsa kanssa, kotimaasta irtautuu hieman rehvakkaammin, railakkaammin, nenä terävämmiin kohti menosuuntaa kuin lapsena. Tuskin tulee vilkaistua taaksepäin enää kuin kerran, koska tietää, että matkan

loputtua tulee kuitenkin takaisin jatkamaan koulua, opiskelua tai muuten vain seuraamaan arkea. Ankkuriköysi on kuin kuminauha: se pitää vielä kiinni, mutta ei nykäise takaisin; se joustaa, ja tarvittaessa siitä voi vetää itsensä kotimaahan takaisin nopeastikin, jos mainingit nousevat liian korkeiksi.

Nämä teini-ikäisenä ja nuorena aikuisena tehdyt matkat ovat matkoja omaan itseen. On pakko saada tietää, miten paljon minä uskallan, miten pärjään, miten täydestä menee itsevarma olemukseni, joka pyrkii viestittämään, että onhan tässä maita ja mantoja jo koluttu; on turha yrittää tulla minulle myymään epämääräistä majoitusta tai kopioitua muotilaukkuja – minä pärjään vaikka yksikseni, vaikka onhan tuo kaverikin tuossa matkassa seuran vuoksi.

Sydän hakkaa kuitenkin värisevänä varpusena rinnassa eikä uni tule kunnolla silmään makuupussissa keskieurooppalaisen rautatieaseman hallin seinustalla. Yritän olla nukkuvinani, mutta samalla makuupussin kätköistä tarkkailen muita reppumatkailijoita ja heidän touhujaan, toinen silmä hupun reunan yläpuolella.

Kummallinen, kiehtovan kuhisevan kohiseva maailma! Joka puolella äänet kajahtelevat kaikuvina: erimaa-laisten nuorten ranskan-, saksan-, englannin-, espanjan-kieltä pulppuavat keskustelut, korkkiruuvikiharaisen, pujopartaisen pojan kitaransoitto, junien lähtöjen kuulutukset, raastavan kirskuvat junien jarruäänät ja tasaiset kolkuttavat huminat niitten lähtiessä taas mittaamaan kiskoja – ne kaikki kuuluvat luonnottoman kovina kimmahtaen asemahallin seinämästä takaisin,

muodostaen teräksenhajuisia äänipyörteitä ilmaan. Asemahallissa kukaan ei sammuta valoja merkiksi siitä, että on nukkumaanmeno aika. Ne palavat kirkkaasti kuin muistuttaen siitä, että maailma ei koskaan nuku; aina jossain kohina jatkuu vaikka toisessa paikassa se vai-
mentuisikin vähän.

Toinen käteni puolittain syleilee reppua, ja osa matkatavaroistani on pääni alla tyynynä, rahavarat ja liput kaulakukkarossa puseron alla. Koskaan ei tiedä kuka tulee käymään.

Inter-Rail -matkojen jälkeen tuntui nostalgiselta saapua vanhempien luokse omaan pieneen kotikau-
punktiin, vaikka matka kestikin vain kuukauden kerrallaan. Sieltä maailman humusta ja kohinasta, eksotiikasta ja erotiikasta, piti tulla hiljaisuuteen, turruttavaan pysähty-
neisyyteen, joka laittoi mittaamaan kodin huoneita levottomasti viimeistään kahden viikon kuluttua. Kahvi-
pöydässä vanhempien kanssa tuntui, miten jalassa oli hermotärinä; hiljaisena koti-iltana televisiota katsellessa piti poukahtaa ylös levottomin ajatuksin: – Miksi minä katson tuota elämää telkkarista sohvalla istuen, kun tiedän, että se on siellä, kihisten minua odottamassa ja utuisesti huutamassa nimeäni kaukaa, kärsivällisesti? Minustahan se vain on kiinni, mitä sen kutsulle teen!

Tein kompromissin: ryhdyin opiskelemaan kieliä. Syventyminen vieraisiin kieliin antoi minulle salaikkunan suureen maailmaan, ranskalaisten kirjailijoiden mestari-

teoksiin ja brittienglannin lausumissääntöihin. Olin ajoittain melkein kuin ulkomailla kansainvälisten tuulten tuiverrellessa yliopiston kampuksella, luentosaleissa ja pehmeiksi luettujen vieraskielisten klassikkoromaanien sivuilla. Tein matkoja jo pelkästään opintojenikin takia, mutta niiltä tultiin aina takaisin. Kotini oli 300 kilometrin päässä, tarpeeksi kaukana, ja omat siiveniskuni voimistuivat vähitellen.

Kun opintoni olivat melkein lopussa, gradua vailla, toteutin elämäni suurimman irtioton: lähdin matkoppaaksi. Palasin vielä kerran kotimaahan suorittamaan puuttuvan osan tutkinnostani, mutta se oli vain pakollinen velvollisuudentuntoinen piipahdus – ulkomaailman, vieraitten kulttuurien, kielten, tapojen, ihmisten kutsu oli tehnyt tehtävänsä, ja lähdin pois Suomesta.

Silloin ankkuri jäi kotimaahan kokonaan, sen ketju minusta irtautuneena, valahtaneena tyhjänä maahan kerälle. Lähdin yksin, vaikkakin isossa seurassa, muitten mukana. Enää en katsonut taakseni edes sitä yhtä kertaa, vaan etenin päin houkuttelevaa, pyörryttävien mahdollisuuksien maailmaa, tällä kertaa työntäen useampaa matkalaukkuja suurissa kärryissä. Sillä hetkellä elämäni oli niissä laukuissa; liitelin puoli metriä maan pinnan yläpuolella valmiina kohtaamaan levottoman kohinan lähteen, itsevarmana ja avoimena.

Kalá, kalá! tuntui kuuluvan yhden jos toisen kreikkalaisen suusta vilkkaalla rantakadulla.

Että voi olla kummallinen kieli! Niin erilainen kuin englanti, ranska, espanja ja italia, joita olin opiskellut. Eri kielet tarkoittivat minulle kansainvälisyyttä, kommunikaatiosiltaa, ehdotonta edellytystä vapauteen. Vieraan maan kieli oli se portti, joka aukaisi minulle polun kohti maan kulttuuria, sen tapoja, sen perinteitä. Kielen perusteella muodostin kuvan sitä puhuvista ihmisistä, heidän olemuksestaan ja eleistään, heidän maastaan ja sen luonteesta.

Tämä oudolta kuulostava kieli tässä uudessa maassa oli kuitenkin arvoitus. Ei siitä saanut otetta, vaikka kuinka olisi höristänyt korviaan, mutta se totisesti herätti mielenkiinnon.

En pystynyt hahmottamaan sitä, mitkään mielikuvat eivät heränneet eloon, mitään tiettyä tunnetta se ei saanut aikaiseksi sitä kuunnellessani. Kuin oikein pinnistin, löysin muistiarkistoistani Demis Roussos -nimisen isovatsaisen, kirjavaan kauhtanaan pukeutuneen, terävähampaisen, parrakkaan laulajan kipuavan korkealla äänellään säveliä ylemmäs ja ylemmäs: *–Forever and ever, forever and ever...*

Muistin nimeltä Aristóteleen ja Homeroksen, olin kuullut Hippokrateen valasta ja Troijan sodasta, mutta edessäni oleva näkymä ei sopinut mielikuviini noista muinaisten aikojen ihmisistä ja tapahtumista: paljon turisteja, savuavia rämiseviä mopoja, joitten tavartelineitten päällä matkasivat niin perunalaatikot kuin

vähintään yksi perheenjäsen, huivipäiset mummot istumassa valkoiseksi kalkittujen kotiensa seiniä vasten kissat jaloissa naukuen, liian suuret turistibussit kääntymässä liian kapeiden katujen kulmista puuskuen ja huokaillen.

Kalá, kalá! kuului Ródoksen kapeilla mukulakivikujilla. Aaltoileva äänten sorina ei tuntunut loppuvan koskaan: jossain taukosi yksi puheryöppy ja toinen alkoi vieressä.

Katselin näitä karunkauniita, tummia, avokatseisia ihmisiä uteliaasti. Tuttuja tavatessaan he avautuivat kuin kukat levittäen kätensä halaukseen silmät tuikkien, poskisuudelmia jakaen. Käsittämättömät sanatulvat halkaisivat ilman ajoittain lähes vihaisen kuuloisina, ja ihmettelin, olivatko he täydessä sanasodassa keskenään; keskustelujen volyymi nousi nousemistaan ja he heiluttivat käsiään uskomattomissa kaarissa melkein taivasta halkoen puhuen samaan aikaan jokainen.

Eivätkö nämä kreikkalaiset käyneetkään sivistyneitä filosofisia keskusteluja toogiin pukeutuneina, valkoisiin marmoripatsaihin nojaten, käsi otsalla ankarasti miettien vastauksia maailmankaikkeuden ongelmiin?

Eivät. Eiväthän kaikki suomalaisetkaan käy ruokkimassa hirsimökkinsä pihamaalla porojaan neljän tuulen hattu päässä ja Koskenkorvapullo kädessä, kunnes on taas aika mennä saunaan alasti koko suvun voimalla.

Uudet maat ja kulttuurit huhuilivat minua jatkamaan matkaa tutustuttuani pikaisesti Kreikkaan. Välillä

Suomalaisesta tervaleppäpöheiköstä kreikkalaiseen oliivimetsään. Raumalta mutkan kautta Agrinioon, Länsi-Kreikkaan. Peipposen viserrys vaihtui kas-
kaiden säksätykseen, talitintit tulikärpäsiin.

Emme keskity matkantekoon vaan määränpäähän, josta tuli kotini 20 vuoden ajaksi. Vien lukijan mukaani matkalle siihen Kreikkaan, josta lomakoh-
teissa saa vain aavistuksen.

Kerron, mikä sai silmäni pyöristymään pöyristyk-
sestä, mikä taas ihastuksesta ja miten sopeuduin
tiiviseen kreikkalaiseen sukuun.

Tervetuloa matkalle mukaan!

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi